Kulturutskottets betänkande 1986/87:16

om forskning, såvitt avser kulturverksamhet, m. m. (prop. 1986/87:80 bil. 6 delvis och prop. 1986/87:100 bil. 10 delvis)

KrU 1986/87:16

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande

dels förslag i proposition 1986/87:100 som i bilaga 10 (utbildningsdepartementet) lagts fram under punkt F 54 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet,

dels förslag i proposition 1986/87:80 om forskning som i bilaga 6 (utbildningsdepartementet) lagts fram under avsnitten Kulturverksamhet och Massmedier,

dels motioner med anknytning till de angivna delarna av proposition 1986/87:80.

Utskottet tillstyrker med ett undantag regeringens förslag i de två propositionerna. I proposition 1986/87:80 beräknas ett anslag om 150 000 kr. till samefondens kulturdelegation för budgetåren 1988/89 och 1989/90. Utskottet föreslår att anslaget skall tidigareläggas och utgå redan för budgetåret 1987/88 med 150 000 kr. Vidare föreslår utskottet att anslaget skall utgå med 300 000 kr. för ettvart av budgetåren 1988/89 och 1989/90.

Vid behandlingen av förslagen rörande naturhistorisk forskning föreslår utskottet att riksdagen uttalar sig för en förstärkning av resurserna till naturhistoriska riksmuseets grundforskning.

Vid betänkandet har fogats en reservation av företrädare för moderata samlingspartiet och folkpartiet som vänder sig emot att en särskild forskningsresurs med massmediepolitisk inriktning skall inrättas fr. o. m budgetåret 1989/90.

Propositionerna

I proposition 1986/87:100 har regeringen (utbildningsdepartementet) i bilaga 10 under punkt F 54 (s. 427–428) föreslagit riksdagen att till Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet för budgetåret 1987/88 anvisa ett reservationsanslag av 656 000 kr.

I proposition 1986/87:80 om forskning har regeringen (utbildningsdepartementet) i bilaga 6

dels såvitt avser Kulturverksamhet (s. 148–157) föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att fatta principbeslut om att inrätta en tjänst som professor vid naturhistoriska riksmuseet i enlighet med vad som förordats i propositionen.

1 *Riksdagen 1986/87. 13 saml. Nr 16*

2. godkänna de riktlinjer för resursförstärkningar avseende budgetåren 1988/89 och 1989/90 som angetts i propositionen,

3. till Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet (F 54) för budgetåret 1987/88, utöver vad regeringen föreslagit i proposition 1986/87:100 (bil. 10 s. 427–428), anvisa ytterligare 2 078 000 kr.,

dels såvitt avser Massmedier m. m. (s. 157–163) föreslagit riksdagen att

1. godkänna vad som i propositionen förordats om en särskild forskningsresurs med massmediepolitisk inriktning,

2. godkänna de riktlinjer för resursförstärkningar rörande räddningskonvertering av äldre material hos arkivet för ljud och bild avseende budgetåren 1988/89 och 1989/90 som angetts i propositionen,

3. godkänna de riktlinjer för resursförstärkningar rörande produktion av en nationaldiskografi avseende budgetåren 1988/89 och 1989/90 som angetts i propositionen,

4. till Arkivet för ljud och bild: Förvaltningskostnader (G 4) för budgetåret 1987/88, utöver vad regeringen har föreslagit i proposition 1986/87:100 (bil. 10 s. 449–451), anvisa ytterligare 422 000 kr.

Motioner väckta med anledning av proposition 1986/87:80

I motion 1986/87:Kr108 av Oskar Lindkvist (s) och Magnus Persson (s) yrkas, såvitt nu är i fråga,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av en mera långsiktig förstärkning av naturhistoriska riksmuseets grundforskning på miljöområdet.

Yrkande 1 i motionen behandlas i UbU 1986/87:26 p. 15.

I motion 1986/87:Kr109 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp, m, c) yrkas

1. att riksdagen beslutar att anslaget Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet skall uppräknas med 300 000 kr. att tillföras samefondens kulturdelegation som medel för stöd inom forskarutbildningen och att samma belopp tillförs anslaget för budgetåren 1988/89 och 1989/90,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inrättandet av Centrum för samisk forskning i Umeå innebärande att kompletterande utredning genomförs så att verksamheten kan starta den 1 juli 1988.

I motion 1986/87:Ub21 av Ylva Annerstedt m. fl. (fp) yrkas, såvitt motionen hänvisats till kulturutskottet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en undersökning av konstnärernas ekonomiska och sociala situation,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till folkrörelseforskning som initieras av frikyrkliga forskningsrådet,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stödet till massmedieforskning.

Inledning

Riksdagens beslut år 1984 om forskningspolitiken innebar att några myndigheter inom kulturområdet – statens kulturråd, riksantikvarieämbetet och riksarkivet – anvisades medel för forsknings- och utvecklingsinsatser.

I 1987 års forskningspolitiska proposition uttalas att det är angeläget att rikta förstärkningarna mot högskolan med tonvikt på rekryteringen av nya generationer forskare samt insatser inom vissa prioriterade områden, främst då kultur- och naturvetenskap. Under beteckningen kulturvetenskaper sammanförs i propositionen humanistisk, samhällsvetenskaplig, teologisk och juridisk fakultet. Statsministern anför i ett inledande avsnitt om huvudfrågor för forskningen att han finner det utomordentligt angeläget att i ett samhälle där ökad kunskap eftersträvas och nyttiggörs, vi kan tillägna oss det slag av vetande och insikter som kulturvetenskaperna och den konstnärliga verksamheten ger.

I propositionen föreslås att den kulturvetenskapliga forskningen förstärks genom anslagsökningar under perioden 1987/88–1989/90 till främst fakulteter och forskningsråd. För treårsperioden föreslås att 13 nya professurer inrättas inom de olika konstnärliga områdena samt en gästprofessur för konstnärligt utvecklingsarbete.

Enligt kulturministern ryms inom ramen för en forskningspolitisk prioritering av kulturvetenskaperna också förstärkningar till myndigheter och institutioner inom kulturområdet som har en viktig roll för denna forskning. Hit räknas myndigheter och institutioner med uppgift att genom arkiv, bibliotek och museisamlingar fungera som basinstitutioner och tillhandahålla material för forskning. Han framhåller att det är angeläget för kulturområdet att den forskning och den kunskapsuppbyggnad kommer till stånd som behövs för institutionernas arbete inom kulturområdets olika delar.

Kulturministern anser att kulturområdets behov av sådan forskning som regel skall kunna tillgodoses genom en väl utvecklad samverkan med forskningsrådens, universitetens och högskolornas verksamhet. I vissa fall är det dock fråga om forskningsuppgifter av utpräglad sektorskaraktär som kulturinstitutionerna själva måste kunna ta ett huvudansvar för. Det är då angeläget att institutionerna kan uppträda som kvalificerade beställare av forskning. Resurserna för forskning och långsiktig kunskapsuppbyggnad inom kulturområdet bör enligt propositionen förstärkas under perioden fram till och med budgetåret 1989/90 inom en ram av ca 6 milj. kr. För budgetåret 1987/88 föreslås att 2078000 kr. anvisas till anslaget Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet utöver det anslag om 656000 kr. som har föreslagits i 1987 års budgetproposition.

Fördelningen av resursförstärkningen för forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet på de tre budgetåren samt förslaget i budgetpropositionen avseende anslaget för budgetåret 1987/88 framgår av följande sammanställning:

	1987/88		1988/89	1989/90
	Prop. 1986/87:100	Prop. 1986/87:80		
Statens kulturråd	329 000*	+ 78 000	of.	+ 272 000
Riksantikvarieämbetet och statens historiska museer	218 000	+1 000 000	of.	+ 450 000
Riksarkivet	109 000	+1 000 000	of.	of.
Forsknings- och utvecklingsinsatser inom arkivområdet			+1 850 000	+ 150 000
Stöd till folkrörelseforskning			+ 200 000	of.
Samefondens kulturdelegation			+ 150 000	of.
Naturhistoriska riksmuseet				+ 700 000
	656 000	+2 078 000	+2 200 000	+1 572 000

*För fördelning inom museisektorn.

För massmedieområdet föreslås i proposition 1986/87:80 en förstärkning om totalt 1 150 000 kr. i 1987 års kostnadsläge för de närmaste tre budgetåren. Medlen beräknas bli fördelade på de tre budgetåren enligt följande sammanställning:

	1987/88	1988/89	1989/90
Produktion av nationaldiskografi (verksamhetsstart 1 januari 1989)		+300 000*	+100 000
Räddningskonvertering av äldre samlingar	+422 000	of.	of.
Basresurs för mediepolitisk forskning			+328 000
	+422 000	+300 000	+428 000

*Varav 100 000 kr. för engångskostnader.

Utskottet behandlar i det följande de riktlinjer för fördelningen av medelsramen på olika ändamål inom kultur- och massmedieområdet som lämnas i propositionen.

Arkivväsendet

Under detta avsnitt redovisas att äldre papper i arkiv och bibliotek hotas av omfattande förstörelse. Denna förstörelse kan utgöra ett direkt mot mot vårt kulturarv och mot väsentliga delar av källmaterialet för bl. a. historisk forskning. Detta problem har påtalats av riksarkivet m. fl. myndigheter inom bl. a. biblioteks- och arkivområdet. Myndigheterna har presenterat ett förslag till forsknings- och utvecklingsprojekt för i första hand konservering av papper. Kulturministern anser att förslaget bör kunna ligga till grund för insatser inom området och föreslår för budgetåret 1987/88 ett bidrag om 1 milj. kr. Projektet skall också tillföras medel om 900 000 kr. under anslaget till delegationen för vetenskaplig och teknisk informationsförsörjning.

Med hänsyn till arkivens uppgift att fungera som basinstitutioner och tillhandahålla material för forskning föreslås i propositionen att en planeringsram bör fastställas för ökade forsknings- och utvecklingsinsatser inom

arkivväsendet. För budgetåret 1988/89 beräknas 1 850 000 kr. och för följande budgetår ytterligare 150 000 kr.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till dels riktlinjer för resursförstärkningar avseende arkivväsendet för budgetåren 1988/89 och 1989/90, dels anslaget för budgetåret 1987/88 för anslagsposten Riksarkivet.

Ett stöd om 200 000 kr. föreslås utgå fr. o. m. budgetåret 1988/89 för folkrörelseforskning vid Stiftelsen Arbetarrörelsens arkiv samt Tjänstemannarörelsens arkiv och museum. Kulturministern anser att utrymmet för forskningspolitiskt motiverade förstärkningar till dessa två arkiv redan nu bör anges med tanke på de enskilda arkivens behov att kunna planera sin verksamhet.

I motion Ub21 (fp) betonas vikten av att stödet till folkrörelseforskning inte begränsas till folkrörelser med anknytning till de fackliga organisationerna. Motionärerna anser att medel från denna anslagspost bör kunna utgå även till forskning som initieras av frikyrkliga forskningsrådet.

Kulturministern framhåller att de ovan nämnda båda arkiven fyller en viktig funktion när det gäller folkrörelseforskning. Av propositionen framgår att stödet till dessa arkiv är att se som ett led i strävan att stärka arkivväsendet.

I detta sammanhang kan erinras om att utskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande KrU 1986/87:14 (s. 27) bl. a. har uttalat att det med hänsyn till de kostnader Arbetarrörelsens arkiv har för bokinköp är motiverat att man vid beredningen av nästa års budgetförslag beaktar arkivets behov av ytterligare resurser.

Utskottet vill vidare erinra om att kulturministern särskilt framhåller att behovet av forskning inom kulturområdet i regel skall kunna tillgodoses genom en väl utvecklad samverkan med forskningsrådens, universitetens och högskolornas verksamhet. Den typ av forskning som frikyrkliga forskningsrådet, liksom motsvarande organ i andra folkrörelser, initierar bör alltså i första hand få stöd från dessa institutioner.

Med hänvisning till vad som anförts avstyrker utskottet motionen i här aktuell del (yrkande 3).

Kulturminnesvård

Riksantikvarieämbetet har från anslaget Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet för innevarande budgetår erhållit ett bidrag om 212 000 kr., vilket i budgetpropositionen räknas upp med 3 % till totalt 218 000 kr. I forskningspropositionen föreslås en resursförstärkning med 1 milj. kr. för budgetåret 1987/88 samt med ytterligare 450 000 kr. för budgetåret 1989/90. Denna förstärkning är i första hand avsedd för uppbyggnaden av kunskaper om luftföroreningarnas och försurningens inverkan på kulturminnen och kulturföremål men även för myndighetens långsiktiga kunskapsuppbyggnad i övrigt.

Utskottet har inget att erinra mot de angivna riktlinjerna för resursförstärkningen till riksantikvarieämbetet och statens historiska museer. Utskottet tillstyrker att ett belopp om 1 218 000 kr. för budgetåret 1987/88 anvisas till den här aktuella anslagsposten.

Naturhistoriska riksmuseets särskilda forskningsprofil motiverar enligt kulturministern att museet bör få resursförstärkningar som motsvarar resursutvecklingen för naturvetenskaplig forskning i övrigt.

Museet föreslås få en resursförstärkning om 700 000 kr. budgetåret 1989/90. Denna förstärkning är avsedd för dels inrättande av en professur, dels medel för vård av forskningssamlingarna.

I motion Kr108 (s) erinras om att naturhistoriska riksmuseet är unikt bland de svenska museerna genom sin utpräglade forskningsprofil med tonvikt på naturvetenskaplig grundforskning. 80 % av museets resurser utnyttjas för forskning och vård av samlingar. Museet ansvarar för dokumentation och information om Sveriges naturmiljö samt för utvecklingsinsatser inom det naturhistoriska museiområdet. Motionärerna redovisar att museet behöver väsentliga resursökningar. Den i forskningspropositionen föreslagna medelstilldelningen motsvarar inte de av kulturministern angivna målen eller resursutvecklingen för den naturvetenskapliga forskningen i övrigt, säger de. I motionen hemställs att riksdagen skall göra ett uttalande om behovet av en mera långsiktig förstärkning av naturhistoriska riksmuseets forskning på miljöområdet.

Enligt vad utskottet inhämtat beräknas resursförstärkningen för naturvetenskaplig forskning (matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna och naturvetenskapliga forskningsrådet) uppgå till 14,3 % (exkl. pris- och löneomräkning) för hela perioden 1987/88–1989/90. Uppräkningen av den del av museets anslag som avser forskning – vilken för budgetåret 1987/88 omfattar drygt 30 milj. kr. – uppgår till 2,3 %.

Den forskning inom olika naturvetenskapliga områden som bedrivs vid naturhistoriska riksmuseet är betydelsefull och ger viktiga kunskaper om bl. a. miljöpåverkande faktorer. Kulturministern anser att denna forskning resursmässigt bör likställas med naturvetenskaplig forskning i övrigt. Utskottet, som delar denna uppfattning, konstaterar dock att resursförstärkningen för naturhistoriska riksmuseets forskning inte tillnärmelsevis motsvarar resursutvecklingen för naturvetenskaplig forskning i övrigt. Utskottet anser därför att den utlovade resursförstärkningen snarast bör komma till stånd. Utskottet anser att det i arbetet på nästa forskningsproposition måste ske en samordning med resursöverväganden för andra motsvarande forskningsändamål. Vad utskottet här anfört med anledning av motion Kr108 yrkande 2 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet tillstyrker förslaget i propositionen om inrättande av en tjänst som professor vid naturhistoriska riksmuseet och om medel för forskningssamlingarnas vård.

Statens kulturråds ansvarsområde, samisk forskning m. m.

För forsknings- och utvecklingsinsatser inom museisektorn disponerar statens kulturråd för innevarande budgetår 319 000 kr. I budgetpropositionen föreslås en höjning av denna anslagspost med 10 000 kr. I forskningspropositionen föreslås en höjning av anslagsposten med 78 000 kr. för budgetåret

1987/88 och för budgetåret 1989/90 med ytterligare 272 000 kr. Rådets ansvarsområde, som nu endast omfattar museerna, föreslås – samtidigt med anslagsuppräkningen – bli vidgat till att gälla forsknings- och utvecklingsinsatser även inom andra delar av kulturområdet. Kulturministern framhåller att rådet genom resursförstärkningen bör ha möjligheter att stödja angelägna forsknings- och utvecklingsbehov inom barn- och ungdomsområdet där särskilt verksamheterna vid Svenskt barnbildarkiv i Eskilstuna och Svenska barnboksinstitutet i Stockholm bör uppmärksammas. Resursförstärkningen bör även medge visst stöd till kulturpedagogisk och kultursociologisk forskning samt utvärderingar av kulturverksamheter.

I motion Ub21 förordas att kulturarbetarnas ekonomiska och sociala situation bör bli föremål för en utredning. Motionärerna erinrar om att utredningar härom har gjorts åren 1968, 1972 och 1977. Den senaste utredningen – Fria kulturarbetare – publicerades 1981. Motionärerna anser att den föreslagna utredningen bör bekostas av medel från anslagsposten.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är angeläget med en kartläggning av konstnärernas ekonomiska och sociala förhållanden. Aktuella kunskaper i dessa frågor är en förutsättning för att samhällets insatser för konstnärerna skall kunna utnyttjas på rätt sätt. I detta sammanhang vill utskottet erinra om att riksdagen nyligen beslutat om en förstärkning av medlen för kultur- och mediestatistiken (prop. 1986/87:100, bil. 15, FiU 1986/87:15, rskr. 1986/87:214). I budgetpropositionen framhåller civilministern behovet av utvecklingsarbete på olika områden inom kultursektorn, bl. a. beträffande kulturarbetarnas förhållanden. Detta arbete skall ske i samråd mellan statistiska centralbyrån, konstnärsnämnden och konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd – KLYS. Genom att kulturstatistiken byggs ut blir det möjligt att fortlöpande följa utvecklingen. Utskottet är inte berett att förorda att en viss del av resursförstärkningen till kulturrådet skall avsättas i enlighet med motionärernas förslag. Detta skulle innebära att resurserna för andra angelägna forskningsområden kommer att minska drastiskt. Med hänvisning till det som anförts avstyrker utskottet motion Ub21 i här aktuell del (yrkande 2).

I forskningspropositionen föreslås att för ettvart av budgetåren 1988/89 och 1989/90 skall anvisas 150 000 kr. till samefondens kulturdelegation. Dessa medel är i första hand avsedda för studiefinansiering inom forskarutbildningen. I motion Kr109 (fp, m, c) föreslås att detta bidrag skall anvisas redan nästa budgetår med ett belopp om 300 000 kr. och att samma belopp skall tillföras anslagsposten för budgetåren 1988/89 och 1989/90. Motionärerna menar att det är en nationell angelägenhet för Sverige att göra en samlad insats för samisk forskning.

I propositionen framhålls att det är angeläget att särskilt uppmärksamma samernas önskemål om forskning kring den egna kulturen liksom förutsättningarna för samer att själva bedriva sådan forskning. Utskottet delar denna uppfattning.

Det är också viktigt att samernas strävan att själva bedriva forskning om samiska förhållanden får ett adekvat stöd. Utskottet anser liksom motionärerna att det i propositionen föreslagna anslaget till samefondens kulturdelegation bör tidigareläggas och utgå för nästa budgetår. Utskottet föreslår

därför med anledning av motion Kr109 i här aktuell del att ett anslag om 150 000 kr. skall utgå för budgetåret 1987/88 och att ett anslag om 300 000 kr lämnas för ettvart av budgetåren 1988/89 och 1989/90.

Utskottets ställningstagande innebär att regeringens förslag till riktlinjer för resursförstärkningar för budgetåren 1988/89 och 1989/90 avseende medel för samisk forskning bör godkännas med den ändring som följer av vad utskottet anfört. De av regeringen föreslagna riktlinjerna för resursförstärkningen till statens kulturråd tillstyrker utskottet.

Den i propositionen föreslagna medelsanvisningen för nästa budgetår till anslaget Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet bör höjas med 150 000 kr. avsedda för samefondens kulturdelegation.

Enligt motion Kr109 bör en samisk forskning byggas upp kring den forskningsverksamhet som redan bedrivs inom Umeå högskoleregion och då med särskild tyngdpunkt i Umeå. Vid detta universitet finns, förutom professuren i samiska, flera institutioner som redan bedriver forskning med anknytning till samiska förhållanden. Här kan nämnas kulturgeografi (bl. a. projektet Markanvändning Norr), institutionerna för arkeologi och etnologi, CERUM – center för arktisk kulturforskning samt kollegiet för humanistiska framtidsstudier.

Motionärerna önskar att riksdagen i en framställning till regeringen skall uttala sig för att ett centrum för samisk forskning skall inrättas i Umeå den 1 juli 1988. Detta centrum skall ha till uppgift att initiera och samordna forskning på området. För att förbereda inrättandet av detta centrum bör en särskild utredning snarast tillkallas.

Med anledning av motionärernas förslag vill utskottet påpeka att det i dag finns en rad olika inrättningar av centrumkaraktär vid universiteten. Dessa kan själva besluta att inrätta centra enligt den ordning som gäller för universitetens egna beslut om indelning i arbetsenheter m. m. Beslut om inrättande av ett centrum för samisk forskning kan alltså fattas av universitetet i Umeå inom ramen för dess egna resurser. Med hänsyn till det anförda påkallar motionen i här aktuell del (yrkande 2) inte någon åtgärd.

Massmedier m. m.

På massmedieområdet, där tekniken för förmedling och lagring av ljud och bild är under snabb utveckling, föreslår kulturministern en rad åtgärder i syfte att säkerställa bevarandet av material för forskningen. Arkivet för ljud och bild (ALB) föreslås få särskilda resurser för att inventera de äldre samlingar av ljudupptagningar som ALB år 1979 övertog från kungl. biblioteket samt överföra vissa inspelningar till moderna medier. Härför beräknas för budgetåret 1987/88 422 000 kr., vilket uppges motsvara ungefär en tredjedel av det totala medelsbehovet. Vidare föreslås att ALB skall få resurser för utgivning av en svensk nationaldiskografi. Arbetet med denna diskografi föreslås starta vid årsskiftet 1988-1989. För budgetaret 1988/89 beräknas totalt 300 000 kr., varav 200 000 kr. som driftmedel och 100 000 kr. för engångskostnader för system- och programmeringsarbete. Verksamheten beräknas kosta 400 000 kr. för helår. I propositionen lämnas vissa riktlinjer för arbetet med nationaldiskografin. Enligt dessa riktlinjer bör

diskografin få en sådan utformning att den kan tjäna som beståndskatalog över ALB:s samling av pliktexemplar av fonogram. Vidare bör de katalogiseringsregler som tillämpas så långt som möjligt stämma överens med i övrigt vedertagen standard för registrering av fonogram, t. ex. vid de svenska biblioteken.

I propositionen aviseras också inrättandet av en särskild forskningsresurs med massmediepolitisk inriktning. Kulturministern anser att det finns behov av att systematiskt samla in och ställa samman uppgifter om den aktuella utvecklingen inom ljud- och bildområdet. En sådan verksamhet bör kunna utgöra en basresurs för den forskning som pågår inom massmedieområdet och fungera som en källa för fortlöpande information för dem som har behov av att följa med i händelseförloppet. En särskild utredning kommer att få i uppdrag att förbereda inrättandet av denna forskningsresurs. För utredningens arbete anges följande riktlinjer.

Utredningsarbetet bör inriktas på att i första hand finna former för att samordna och effektivisera utnyttjandet av de resurser som i dag finns hos myndigheter och institutioner inom området. Förutom Sveriges Radio-koncernens forskningsverksamhet åsyftas ALB och viss verksamhet inom Svenska Filminstitutet. Även kabelnämnden, närradionämnden och radionämnden kan fylla viktiga uppgifter i detta sammanhang. Utredningen bör vidare ange inom vilka områden nytillkommande resurser i första hand behöver sättas in för att förstärka informations- och forskningsverksamheten. Utredningens arbete bör kunna bedrivas så att verksamheten kan inledas i sina nya former i början av år 1990. Särskilda medel härför bör sålunda anvisas första gången för budgetåret 1989/90.

För de nämnda forskningsändamålen inom medieområdet beräknas en successiv medelsförstärkning som för treårsperioden uppgår till totalt 1 150 000 kr. i 1987 års kostnadsläge. För budgetåret 1987/88 föreslås en resursförstärkning om 422 000 kr. till ALB för att rädda vissa äldre samlingar ljudupptagningar. För budgetåret 1988/89 beräknas 300 000 kr. för utgivning av en nationaldiskografi och för budgetåret 1989/90 ytterligare 100 000 kr. för nationaldiskografin och 328 000 kr. för en särskild forskningsresurs med massmediepolitisk inriktning.

I motion Ub21 (fp) vänder sig motionärerna emot att en särskild forskningsresurs med massmediepolitisk inriktning skall inrättas. De anser att en sammanblandning har skett av forskningsinsatser å ena sidan och sammanställning och spridning av information i mer allmän mening å den andra. Det enda av de nämnda organen som bedriver forskning i ordets egentliga betydelse är Sveriges Radio och ALB. Den forskningen bör så långt det är möjligt samordnas med den som bedrivs vid universiteten anförs i motionen. Enligt motionärernas mening bör därför medel motsvarande kostnaden för den i propositionen förordade forskningsresursen föras till universitetens massmedieforskning.

Av propositionen framgår att syftet med den förordade särskilda forskningsresursen är att skapa en basresurs för forskningen inom medieområdet genom en systematisk sammanställning av utvecklingen inom ljud- och bildområdet. Vidare skall den forskningsverksamhet som pågår inom Sveriges Radio samt viss verksamhet inom ALB och Svenska Filminstitutet

och kabelnämnden, närradionämnden samt radionämnden samordnas och effektiviseras. Enligt utskottets mening bör det vara till fördel för massmedieforskningen om den information om den aktuella utvecklingen som genereras inom de nämnda institutionerna kan ställas samman och bearbetas systematiskt. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion Ub21 yrkande 4.

Utskottet tillstyrker alltså vad i propositionen förordats om en särskild forskningsresurs med massmediepolitisk inriktning samt de riktlinjer som angivits för resursförstärkningar rörande dels räddningskonvertering av äldre material hos ALB, dels produktion av en nationaldiskografi. Vidare tillstyrker utskottet att till ALB för budgetåret 1987/88 anvisas 422 000 kr. utöver vad som föreslagits i budgetpropositionen.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *stöd till forskning initierad av frikyrkliga forskningsrådet*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub21 yrkande 3,

2. beträffande *förstärkning av medlen till naturhistoriska riksmuseets grundforskning*

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:80 och motion 1986/87:Kr108 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. beträffande *inrättande av tjänst som professor vid naturhistoriska riksmuseet*

att riksdagen bemyndigar regeringen att fatta principbeslut om inrättande av tjänst som professor vid naturhistoriska riksmuseet i enlighet med vad som förordats i proposition 1986/87:100,

4. beträffande *riktlinjer för resursförstärkning till statens kulturråd avseende undersökning av konstnärernas ekonomiska och sociala situation*

att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:80 och med avslag på motion 1986/87:Ub21 yrkande 2 godkänner de riktlinjer för resursförstärkningar avseende budgetåren 1988/89 och 1989/90 som angetts i propositionen,

5. beträffande *riktlinjer för resursförstärkning till samefondens kulturdelegation*

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:80 och motion 1986/87:Kr109 yrkande 1 i motsvarande del, godkänner de riktlinjer för resursförstärkningar avseende budgetåren 1988/89 och 1989/90 som utskottet angett,

6. beträffande *riktlinjer för resursförstärkningar avseende budgetåren 1988/89 och 1989/90*

att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:80 godkänner de riktlinjer som angetts i propositionen i den mån de inte behandlats under punkterna 4 och 5,

7. beträffande *medelsanvisning*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:100 samt med anledning av proposition 1986/87:80 och motion 1986/87:Kr109 yrkande 1 i motsvarande del till *Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 2 884 000 kr.,

8. beträffande *inrättande av centrum för samisk forskning*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Kr109 yrkande 2,

9. beträffande *en särskild forskningsresurs med massmediepolitisk inriktning*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:80 och med avslag på motion 1986/87:Ub21 yrkande 4 godkänner vad som förordats i propositionen,

10. beträffande *räddningskonvertering av äldre material hos arkivet för ljud och bild*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:80 godkänner de riktlinjer för resursförstärkningar avseende budgetåren 1988/89 och 1989/90 som angetts i propositionen,

11. beträffande *produktion av en nationaldiskografi*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:80 godkänner de riktlinjer för resursförstärkningar avseende budgetåren 1988/89 och 1989/90 som angetts i propositionen,

12. beträffande *medelsanvisning*
att riksdagen till *Arkivet för ljud och bild: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1987/88 utöver vad riksdagen tidigare anvisat (prop. 1986/87:100 bil. 10, KrU 1986/87:17, rskr. 1986/87:209) anvisar ytterligare 422 000 kr.

Stockholm den 7 maj 1987

På kulturutskottets vägnar

Ingrid Sundberg

Närvarande: Ingrid Sundberg (m), Ing-Marie Hansson (s), Catarina Rönnung (s), Maja Bäckström (s), Jan-Erik Wikström (fp), Berit Oscarsson (s), Lars Ahlmark (m), Anders Nilsson (s), Sylvia Pettersson (s), Margareta Mörck (fp), Kerstin Göthberg (c), Alexander Chrisopoulos (vpk), Mats O Karlsson (s), Håkan Stjernlöf (m) och Stina Gustavsson (c).

En särskild forskningsresurs med massmediepolitisk inriktning (mom. 9)

Ingrid Sundberg (m), Jan-Erik Wikström (fp), Lars Ahlmark (m), Margareta Mörck (fp) och Håkan Stjernlöf (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Av propositionen" och på s. 10 slutar med "i budgetpropositionen" bort ha följande lydelse:

Otvivelaktigt förhåller det sig så som motionärerna hävdar. nämligen att den verksamhet som enligt propositionen skall bedrivas inte kan räknas som forskning. Det har skett en sammanblandning av forskningsinsatser å ena sidan och sammanställning och spridning av information i mer allmän mening å den andra. De enda av de nämnda organen som bedriver forskning i ordets egentliga betydelse är Sveriges Radio och ALB. Den forskningen bör så långt det är möjligt samordnas med den som bedrivs vid universiteten. I detta sammanhang vill utskottet peka på att statsministern i ett inledande avsnitt hänvisar till att OECD har gjort en utvärdering av den svenska forsknings- och teknikpolitiken. I denna utvärdering varnas för att upprätta nya forskningsinstitut. Statsministern säger att han gärna vill instämma i den varningen. Utskottet är av samma mening som statsministern.

De medel som är beräknade för den av kulturministern aviserade forskningsresursen bör i stället användas till att förstärka universitetens massmedieforskning. Utskottet tillstyrker alltså motion Ub21 yrkande 4.

Med hänvisning till det anförda förordar utskottet att förslaget i forskningspropositionen om en särskild forskningsresurs med massmediepolitisk inriktning avvisas. Utskottet tillstyrker de riktlinjer som angivits för resursförstärkningar rörande dels räddningskonvertering av äldre material hos ALB, dels produktion av en nationaldiskografi. Vidare tillstyrker utskottet att till ALB för budgetåret 1987/88 anvisas 422 000 kr. utöver vad som föreslagits i budgetpropositionen.

dels att moment 9 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 9. beträffande *en särskild forskningsresurs med massmediepolitisk inriktning*
> att riksdagen med avslag på proposition 1986/87:80 och med bifall till motion 1986/87:Ub21 yrkande 4 godkänner vad utskottet förordat.

Innehållsförteckning

Sammanfattning 1
Propositionerna 1
Motioner 2
Utskottet
Inledning 3
Arkivväsendet 4
Kulturminnesvård 5
Naturhistorisk forskning 6
Statens kulturråds ansvarsområde, samisk forskning m. m. 6
Massmedier m. m. 8
Hemställan 10
Reservation (m, fp) 12